

ЖИТИ У ГАРМОНІЇ З ПРИРОДОЮ!

Вісник

КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

№1 (75)
ЛЮТИЙ 2019 р.

Заснована
у 2006 році

Розповсюджується
безкоштовно

● ЗВІТ в.о. директора КБЗ, заслуженого природоохоронця України Миколи РИБАКА ПРО ВИКОНАНЕ У МИНУЛОМУ РОЦІ ТА ЗАВДАННЯ НА 2019-Й РІК

19 лютого, на розширеній нараді, за участі всіх керівників структурних підрозділів та служби державної охорони природоохоронних науково-дослідних відділень заслухано звіт керівника КБЗ. Тож про основні результати діяльності установи у 2018 році та пріоритетні завдання заповідника на 2019 рік далі.

У минулому році Карпатському біосферному заповіднику із загального фонду держбюджету виділено фінансування у сумі 28 млн 615 тис. 023 гривень. Включно 1 млн 918 тис. 923 гривні за рахунок коштів Державного фонду охорони навколишнього природного середовища, та спрямовано 5 млн 438 тис. 200 грн від надання заповідником платних послуг. Порівняно з 2017 роком це більше на 19,4% щодо коштів виділених із загального фонду держбюджету та на 33,5% більше щодо коштів спеціального фонду отриманих заповідником від надання платних послуг. Фонд заробітної плати у 2018 році склав 21 млн. 879 тис. 860 грн, що є більше проти минулого, 2017 року на 2 млн 925 тис. 063 гривень, або на 15,4%.

Крім того за рахунок українсько-німецького проекту «Підтримка природно-заповідних територій в Україні» у 2018 році для КБЗ придбано автомобіль підвищеної прохідності «DUSTER» вартістю 558 тис. 857 гривень, а також профінансовано проведення міжнародної науково-практичної конференції з нагоди 50-років організації Карпатського заповідника.

Вперше за останні роки вдалося поряд з фінансуванням на утримання установи, значну частину зароблених коштів спрямувати на розвиток заповідника. Тобто придбано: двадцять дві автомобільні шини, шість акумуляторів та дизель генератор для транспортно-енергетичної дільниці, телевизор та ровер для природоохоронного науково-дослідного відділення Долина нарцисів, два касові апарати для еколого-освітніх

центрів, шість комп'ютерів для наукових та інших структурних підрозділів. Важливим, для належного збереження державного майна та покращення роботи служби державної охорони, стало встановлення системи відеоспостереження у Чорногірському, Марамороському, Богдан-Петроському, Трибушанському та Кевелівському ПНДВ. Для покращення роботи з виконання природоохоронних та ремонтно-будівельних заходів закуплено три бензопили «STIHL» та три деревообробні станки для Чорногірського, Трибушанського та Кевелівського ПНДВ. Придбано стрічкову пилораму «Фермер 70» для активізації виконання природоохоронних та туристично-рекреаційних заходів.

Для покращення роботи природоохоронних та наукових підрозділів придбано таксаційні прилади та робочий інвентар, а також поновлено офісні меблі у структурних підрозділах заповідника. Проведено капремонт контори Трибушанського ПНДВ й приміщень Музею екології гір та історії природокористування на центральній садибі заповідника. Протягом звітного року всі працівники служби державної охорони отримали комплект нового польового форменного одягу та чоботи.

Впродовж 2018 року повністю завершено розроблення Проекту організації території установи та охорони її природних комплексів, а також виконано 80% робіт з розроблення матеріалів лісовпорядкування для території КБЗ. Виконано роботи щодо встановлення в природі меж земельних ділянок на площі 18550 га, які входять до складу КБЗ без вилучення у постійних

землекористувачів та продовжувались роботи з розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок, площею 7508,8 га, у постійне користування заповідника. На площі 25,3 тис. га, що становить 79% території, яка знаходиться в постійному користуванні установи, проведено відновлення меж та внесено інформацію про дані ділянки до Державного земельного кадастру.

З нагоди відзначення 50-річчя організації КБЗ проведено низку заходів зокрема, 4 червня, у рамках відзначення Всесвітнього дня охорони навколишнього середовища, в Ужгороді, в Закарпатській ОДА було відкрито фотовиставку «Карпатський заповідник – 50 років на сторожі природи Карпат». Проведено брифінг для преси та круглий стіл на тему: «Роль КБЗ та інших природоохоронних територій в збереженні природних й культурних цінностей та реалізації стратегії сталого розвитку на Закарпатті». З 23 жовтня по 12 листопада у Рахові відбувалися заходи організовані установою з нагоди ювілею КБЗ. Зокрема, науково-практична конференція «Проблеми збереження гірських екосистем та сталого використання біологічних ресурсів Карпат», науково-практичний семінар для директорів установ ПЗФ України, присвячений знайомству з практичним досвідом Карпатського біосферного заповідника щодо виконання основних завдань, які визначені чинним законодавством для природоохоронних територій України. Проведено чергове засідання Національної керівної групи транснаціонального об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи», і міжнародний науково-практич-

на 2-ій стор.

● ЗАСІДАННЯ У ЗАКОНОДАВСТВІ СЛІД ШИРШЕ ВІДОБРАЗИТИ СПЕЦИФІКУ ДІЯЛЬНОСТІ БІОСФЕРНИХ РЕЗЕРВАТІВ

В Мінприроді України, на засіданні Сектора природної спадщини Нацкомісії України у справах ЮНЕСКО, розглянули стан та перспективи міжнародного природоохоронно-співробітництва в рамках діяльності організації.

Наприкінці грудня минулого року в Міністерстві екології та природних ресурсів України, на засіданні Сектора природної спадщини Національної комісії України у справах ЮНЕСКО, обговорили актуальні проблеми розвитку мережі біосферних резерватів в Україні та збереження української частини об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи».

Відкриваючи зібрання, заступник Міністра екології та природних ресурсів України, заступник голови Нацкомісії України у справах ЮНЕСКО В.Ю. Полушко зупинився на оцінці сучасного ста-

ну та перспективах міжнародного природоохоронного співробітництва України в рамках реалізації програм ЮНЕСКО. Він особливо наголосив на необхідності активізації роботи щодо впровадження в Україні Лімського плану дій для біосферних резерватів та розробці науково-методичних рекомендацій щодо порядку надання та плати за екосистемні послуги в Україні.

Інформуючи про хід виконання в 2018-му році плану роботи Сектора природної спадщини Національної комісії України у справах ЮНЕСКО, начальник відділу Департаменту екомережі та природно-заповідного фонду Мінприроди Г.В. Парчук зазначив, що

розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2018 року №892-р затверджено розроблений за активної участі автора цих рядків в Мінприроді України план заходів щодо збереження української частини природного об'єкта всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи» й сталого розвитку прилеглих до нього територій. Також схвалено спільним наказом Мінприроди та НАН України від 04.07.2018 р. №303/243 доопрацьований план заходів щодо впровадження в Україні Лімського плану дій для програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера» та її Всесвітньої мережі біосферних резерватів на період до 2025 року.

на 2-ій стор.

● МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ ЄВРОПЕЙСЬКЕ ТОВАРИСТВО ДИКОЇ ПРИРОДИ ТА КБЗ – ІСТОРІЯ СПІВПРАЦІ

Активна спільна робота КБЗ та Європейського Товариства Дикої Природи розпочалася влітку 2017 року з підписання контракту на проведення першого аудиту на території Угольсько-Широколужанського масиву нашої установи. Крім того, в контракті було погоджено розглянути можливість продовження Міжнародного Аудиту на інших потенційних територіях недоторкованої (Дикої) природи на території Карпатського біосферного заповідника, а саме: на території Свидовецького, Чорногірського, Марамороського та Кузій-Трибушанського масивів, в наступні роки. На засіданні бюро Науково-технічної ради спеціалісти заповідника підтримали подальшу співпрацю з Європейським Товариством Дикої Природи і прийняли рішення сприяти в проведенні аудиту інших місць Дикої Природи на території КБЗ. Це був перший важливий крок на шляху до цікавої та плідної співпраці.

За результатами першого аудиту група спеціалістів Європейського Товариства Дикої Природи підтвердила належність 7 117 гектарів території Уголька-Широкий Луг до Дикої Природи, і вони присвоїли території Сертифікат найвищого – Платиногого рівня. Сертифікація дійсна протягом десяти років з дня її присвоєння. Згодом, восени того ж року, спеціалістами товариства був проведений так званий «Швидкий Аудит» лісової території урочища Кузій (Кузій-Трибушанського масиву), за результатами якого було отримано Бронзовий сертифікат кандидата. Потім провели аудит та включили до Європейської Мережі Дикої Природи ще територію Марамороського масиву, яка отримала Срібний Сертифікат кандидата. У планах проведення аудиту й інших територій установи (Свидовецького та Чорногірського масивів).

Європейське Товариство Дикої Природи (European Wilderness Society) є єдиною загальноєвропейською, природозахисною неприбутковою організацією, яка має виняткову багатокультурну та дуже досвідчену професійну команду фахівців з Дикої природи, природоохоронців, дослідників та вчених, спеціалістів з туризму, маркетологів та спеціалістів з бізнесу, юристів та адвокатів (захисників) Дикої природи. Завданням товариства є: ідентифікувати, визначити на місцевості та сприяти збереженню куточків Європейської Дикої Природи. Діяльність Європейського Товариства Дикої Природи також присвячена освіченню наступного покоління Європеїців з питань Дикої При-

роди. Воно проводить активну маркетингову діяльність для підвищення обізнаності щодо захисту останніх залишків Дикої Природи в сучасній Європі. Організація має розроблений Європейський Стандарт Якості Дикої Природи та Систему Аудиту, що базується на більш ніж 300 індикаторах, поділених на 9 принципів та 72 критерії. Кожна територія Дикої Природи відноситься до однієї із чотирьох категорій Європейської Мережі Дикої Природи: бронзова, срібна, золота чи платинова.

Європейська Мережа Дикої Природи об'єднує найбільш дікі місця Європи. Сертифіковані Європейською Системою Якості Дикої Природи, ці унікальні території містять різноманітні дікі екосистеми, керовані природними процесами, динамічними та безкінечними. Вона включає, наприклад, останні первісні букові ліси Європи, арктичну тундру і гірські ландшафти в різних кліматичних умовах. Мережа має на меті сприяти збереженню останніх залишків дикої природи Європи, із застосуванням загальної маркетингової стратегії. Європейська Мережа Дикої Природи пропонує платформу для обміну найкращими практичними прикладами управління територіями Дикої Природи та дослідженнями Віддернесу. Вона об'єднує однодумців щодо менеджменту та захисту Віддернесу і сприяє обміну ідеями та знаннями по всій Європі і в світі через Європейську Програму Обміну.

на 3-ій стор.

ПРО ВИКОНАНЕ У МИНУЛОМУ РОЦІ ТА ЗАВДАННЯ НА 2019-Й РІК

на 1-й стор.

ний семінар із питань поглиблення трансграничної співпраці. Його співорганізатором став Університет сталого розвитку м. Еберсвальде (Німеччина). 12 листопада проведено урочисті збори працівників природоохоронної установи. У рамках ювілейної дати видано спецвипуск всеукраїнського науково-популярного журналу «Зелені Карпати», три буклети «Флора КБЗ», «Тваринний світ КБЗ», «Озера КБЗ», а також настільний-перекидний календар. Планово видано 6 номерів газети «Вісник КБЗ» та підготовлено до випуску журнал «Зелені Карпати».

Важливим заходом у міжнародному плані є продовження реалізації спільного проекту «Співпраця у лісових дослідженнях Україна-Швейцарія» між Швейцарським федеральним інститутом лісових, снігових та ландшафтних досліджень (WSL), Національним лісотехнічним університетом України та Карпатським біосферним заповідником. Проект зосереджується на дослідженнях пралісів, а також проблемі сталого використання природних ресурсів. КБЗ є одним з головних партнерів проекту, а також базовою територією для проведення досліджень. Працівниками заповідника своєчасно представлено до Ради Європи річний звіт установи по Європейському диплому для природоохоронних територій. Також уточнено інформацію відповідної бази даних, підготовлено зведений національний звіт об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Знаковим є завершення підготовки нових аплікаційних форм для 3-х водно-болотних угідь з території КБЗ: «Долина нарцисів», печера «Дружба» та «Озирний-Бребенескул», на отримання ними статусу угідь під охороною Рамсарської конвенції.

Забезпечено підготовку та проведення засідання Координаційної ради КБЗ (8 листопада, м. Тячів). Одне з ключових питань засідання присвячено новому Меморандуму про співпрацю в збереженні і невиснажливому використанні природних комплексів заповідника, як частини трансграничного об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та питаннях сталого розвитку прилеглих до нього територій. Рада підтримала звернення адміністрації заповідника до Рахівської райдержадміністрації та райради з питань прискорення розгляду і підписання зазначеного Меморандуму, який укладено між КБЗ та сільськими, селищними радами району і м. Рахова.

Проведено цілу низку рекреаційних заходів та із сталого розвитку, зокрема, промарковано та прознаковано 3,6 км маршруту у Трибушанському ПНДВ до водоспаду «Лихий»; 7 км у Кевелівському ПНДВ по маршруту «Васкул – Петрос»; 10 км у Рахів-Берлибаському ПНДВ до понони «Млачин» та близько 2 км маршруту до мінерального джерела, що на території центральної садиби КБЗ. Також оновлено маркування 6 км маршруту на території Чорногірського ПНДВ та поновлено маркування на 9 км маршруту в Петрос-Говерлянському ПНДВ, а ще 17,8 км маршруту в Богдан-Петроському ПНДВ відділенні. Проведено розчистку туристичних стежок по маршрутах: близько 6 км на території Угольського ПНДВ та 6 км в Чорногірському ПНДВ. Проведено обстеження та поновлення 58,6 км туристичних маршрутів у Рахів – Берлибаському, Трибушан-

ському, Кевелівському, Чорногірському, Богдан-Петроському, Петрос-Говерлянському та Угольському ПНДВ. Розроблено кошторисну документацію та розпочато роботи з виготовлення трьох альтанок у Богдан-Петроському і Трибушанському ПНДВ, одну з яких вже встановлено. Проведено облаштування місць відпочинку у Кевелівському, по новоствореному маршруту в ур. «Лихий» Трибушанського ПНДВ. Завершено облаштування нового КПП в ур. Перемичка під Говерлою та облаштовано тут будиночок.

Важливим у минулому році стало підписання Контракту з Європейським Товариством Дикої Природи щодо проведення міжнародного Аудиту на територіях недоторканої (дикої) природи КБЗ. А також налагоджена співпраця з товариством Дикої Природи щодо організації та участі у міжнародних заходах по збереженню Дикої Природи Європи.

КБЗ протягом 2018 року організував і забезпечив проведення робіт з ліквідації наслідків буревію 2017 року. Так, проведено вибіркові санітарні рубки на площі 256,2 га із заготівлею та реалізацією 13712 м³ деревини. А на виконання рішення комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій Рахівської райдержадміністрації проведено інші рубки на площі 34,9 га із загальною вирубкою 1920 м³ деревини.

За звітний період працівниками служби державної охорони ПНДВ забезпечено належну охорону території заповідника, дотримання встановленого заповідного режиму та виконано необхідні природоохоронні, протипожежні, рекреаційні та біотехнічні заходи. Зокрема, відремонтовано 19 годівниць та 25 солонців, заготовлено, для підкормки лісової фауни, 6,5 т сіна та 2340 шт. кормових віників, проведено лісопатологічне обстеження насаджень на загальній площі 6048 га, проведено ремонт 43 км гірських стежок, відремонтовано 12 шлягабаумів, 31 інформаційних і охоронних знаків та 9 протипожежних аншлагів. Поновлено 60 кварталних стовпчиків та виготовлено 8 протипожежних аншлагів. За минулий рік відремонтовано 7,4 км доріг протипожежного призначення, два автодорожні мости та п'ять перехідних мостиків в Кевелівському, Богдан-Петроському, Трибушанському, Широколужанському та Рахів-Берлибаському ПНДВ відділеннях.

Проведено 2240 заходів на природоохорону тематику зокрема: дано 19 інтерв'ю для телеканалу «Тиса 1» та 1 – го кабельного каналу м. Мукачєво, опубліковано 26 статей в пресі та 37 в Інтернет-виданнях на природоохоронну тематику. Прочитано 29 лекцій у підшефних школах, проведено 69 виступів у сільських радах та 210 – у еколого-освітніх центрах. Відбулось 1850 бесід з відвідувачами, туристами, пастухами та місцевими жителями».

Минулого року на виконання науково-дослідних, природоохоронних, еколого-освітніх, рекреаційних та господарських заходів (крім оплати штатних працівників) спрямовано 8 млн 176 тис. 908 гривень, що є більше проти 2017 року на 3 млн. 682 тис. 582 гривень або на 55%. У т.ч. спрямовано 2 млн. 831 тис. 945 гривень із загального фонду та 5 млн. 438 тис. 200 гривень із спеціального фонду. Заповідник перерахував чималі кошти у якості податків і зборів до державного і місцевих бюджетів, а також відрахував до пенсійного фонду, це всього 10 млн. 273 тис. 900 гривень, що

є більше проти попереднього року на 2 млн. 95 тис. 875 гривень, або на 20,4%.

Щодо пріоритетних завдань у 2019 році це – продовження виконання робіт з рекреаційного облаштування території, проведення ремонтів доріг, мостів та контор і службових приміщень. Особлива увага буде приділена організації робіт з залучення всіх можливостей для збільшення надходження власних коштів у першу чергу за рахунок проведення рекреаційної діяльності.

Важливими залишаються завершення землевпорядкування, розроблення матеріалів лісовпорядкування та підготовка проекту розширення заповідника за рахунок, в першу чергу, букових пралісів у Тячівському районі. Значна увага приділена виконанню природоохоронних заходів у Долині нарцисів направлених на збереження тут популяції нарцису вузьколистого.

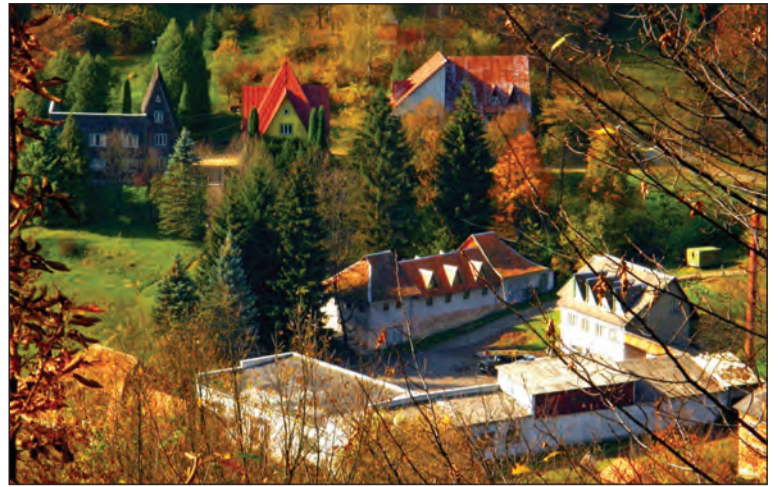
Для вдосконалення діяльності КБР особлива увага приділена співпраці з місцевою владою, органами місцевого самоврядування та територіальними громадами. Цьому буде сприяти сплата земельного податку заповідником протягом 2019 року на рахунки територіальних громад, загальна сума якого у заповіднику складає понад 29 млн. гривень. Також фінансування проектів у громадах за рахунок коштів українсько-німецького проекту «Підтримка природно-заповідних територій в Україні».

Пріоритетом для заповідника є організація та участь у заходах з виконання Плану заходів щодо збереження української частини природного об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи» та сталого розвитку прилеглих до нього територій, а також реалізація Лімського плану дій для біосферних резерватів ЮНЕСКО на території Карпатського біосферного резервату. Будуть вжиті чіткі кроки для активізації робіт із створення трансграничного українсько-румунського біосферного резервату. Важливим у поточному році є досягнення успіху щодо проведення атестації заповідника, як науково-дослідної установи, проведення атестацій посадових осіб служби державної охорони, та всіх працівників заповідника з охорони праці.

Для популяризації цінностей КБЗ за кордоном вийде у світ спецвипуск журналу «Зелені Карпати» присвячений 50-річчю КБЗ на англійській мові, а також спецвипуск цього ж журналу присвячений напрацюванням у плані створення трансграничного українсько-румунського біосферного резервату у Мараморських горах.

Зосереджена увага реалізації у заповіднику заходів із зміцнення матеріально-технічної бази проведення ремонтно-будівельних робіт та забезпечення служби державної охорони форменим одягом, транспортом та засобами зв'язку. Все за рахунок коштів українсько-німецького проекту «Підтримка природно-заповідних територій в Україні», Державного фонду охорони навколишнього природного середовища, власних та інших донорських коштів.

Адміністрація заповідника активно продовжить роботи з підготовки та подання пропозицій до Мінприроди України у частині вдосконалення природоохоронного законодавства, чинних нормативно правових актів у т.ч. тих, які стосуються рівня заробітної плати та заходів з покращення функціонування КБЗ.

У ЗАКОНОДАВСТВІ СЛІД ШИРШЕ ВІДОБРАЗИТИ СПЕЦИФІКУ ДІЯЛЬНОСТІ

на 1-й стор. **БІОСФЕРНИХ РЕЗЕРВАТІВ**

Крім того, Міністр екології та природних ресурсів України О.М.Семєрак підписав Спільну декларацію про наміри щодо співпраці між міністерствами докліла 12 країн Європи у сфері охорони та управління спільним об'єктом Всесвітньої спадщини «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи».

На двох засіданнях Національної керівної групи серійного трансграничного об'єкта Всесвітньої спадщини «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи» (відбулися 25 січня та 23 жовтня 2018 р. на базі КБЗ) розглядалися актуальні проблеми збереження та управління українською частиною цього об'єкта тощо.

Звернуто увагу на необхідність активізації роботи щодо завершення організації трансграничного українсько-польського біосферного резервату «Розточчя» та досягнення домовленостей зі створення трансграничного українсько-румунського біосферного резервату в Мараморських горах, підготовки заявок до ЮНЕСКО щодо фінансування заходів зі збереження букових пралісів, у рамках Конвенції про охорону всесвітньої культурної та природної спадщини.

Заступник голови Національного комітету України з Програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера», член Нацкомісії України у справах ЮНЕСКО П.М.Чернінко підкреслив, що стратегічні документи та плани дій щодо сталого розвитку розроблялися неодноразово. Але лише цього разу Національна академія наук України разом з Мінприроди підготували та затвердили Національний план заходів із впровадження в Україні Лімського плану дій для програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера» та її Всесвітньої мережі біосферних резерватів на період до 2025 року. За це доповідач висловив щире вдячність керівництву Мінприроди та автору цього допису, який, на його думку, є українським спеціалістом номер один у цій сфері та вносить вагомий внесок в справу запровадження в Україні стратегії сталого розвитку. А член Нацкомісії України у справах ЮНЕСКО, директор біосферного заповідника «Асканія нова» В.С.Гавриленко в репліці висловив мені вдячність за те, що «завів українську заповідну справу до Європи».

П.М. Чернінко також наголосив, що секретаріат програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера» наполегливо рекомендує ухвалити на національних рівнях окремі закони про біосферні резервати. Цілком підтримую його. В українському законодавстві необхідно ширше відобразити специфіку діяльності біосферних резерватів та їхньої ролі як модельних територій для сталого розвитку. З цієї метою ми запропонували використати збірник матеріалів «Основи

управління біосферними резерватами в Україні». Спочатку доцільно розробити та затвердити хоча б науковометодичні рекомендації з питань створення та діяльності цієї категорії природоохоронних територій у нашій країні. Цю роботу потрібно активізувати і в зв'язку з відзначенням цього року 45-річчя утворення Національного комітету України з програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера».

На засіданні заслухано також доповіді щодо: виконання рекомендацій Міжнародного дорадчого комітету для біосферних резерватів стосовно періодичного огляду Чорноморського біосферного заповідника; про роботу Українсько-Білоруської комісії з координації питань охорони та сталого використання трансграничних природоохоронних територій та перспектив українсько-білоруського співробітництва; про перспективи створення та розширення трансграничних біосферних резерватів: українсько-польського «Розточчя» та українсько-білоруського «Прип'ятське Полісся»; українсько-румунського в Мараморських горах та українсько-румунського «Дельта Дунаю».

Співдоповідаючи з питання щодо сприяння виконанню плану заходів зі збереження української частини природного об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи» та сталого розвитку прилеглих до нього територій, враховуючи досвід недостатньо ефективної роботи з виконання попередніх актів Президента та Уряду України з цього приводу, ми запропонували: Мінприроди – організувати, насамперед, проведення міжвідомчої наради з представниками міністерств і відомств України та облдержадміністрацій, які визначені виконавцями передбачених заходів; провести аналогічну нараду із представниками відповідальних виконавців, в областях; через ЗМІ провести широке інформування громадськості та роз'яснювальну роботу щодо важливості, у контексті виконання вимог Конвенції про охорону Всесвітньої культурної і природної спадщини, реалізації заходів, визначених цим урядовим рішенням; звернутись до Мінфіну та Мінрегіону щодо повторних роз'яснень із питань джерел та механізмів фінансування затверджених Кабміном заходів.

На зібранні розглянуто стан підготовки матеріалів до інформаційної бюлетеня Національної комісії України у справах ЮНЕСКО (доповідав Ф.Д.Гамор) та інші актуальні питання роботи сектора й схвалено відповідні рішення.

Федір ГАМОР, доктор біологічних наук, професор, член Національної комісії України у справах ЮНЕСКО, заступник директора КБЗ.

ЄВРОПЕЙСЬКЕ ТОВАРИСТВО ДИКОЇ ПРИРОДИ ТА КБЗ – ІСТОРІЯ СПІВПРАЦІ

на 1-й стор.

За час співпраці ми можемо продемонструвати значні результати. В рамках співпраці між установами КБЗ взяв участь в кількох надзвичайно цікавих заходах, за організації та безпосередньої участі представників Товариства, а саме: семінар «Майбутнє Дикої природи (Вілдернесу) та світової природної спадщини ЮНЕСКО в Україні», навесні 2018 року та огляд еколого-освітньої виставки «Співіснування Людини та Дикої Природи»; Академія Рейнджерів Дикої Природи США, в м. Ред Рівер, Нью Мехіко, влітку 2018 року; Пленер для митців у дикій природі Синевіру, влітку 2018 року; Організований візит директорів австрійської національних парків. Про всі ці заходи можна знайти інформацію на сторінках наших друкованих видань, а також на нашій сторінці в мережі Фейсбук.

В 2019 році партнери КБЗ і Європейське Товариство Дикої Природи – відзначають кілька знакових подій. Вже 5 років виповнюється з дня заснування Європейського Товариства Дикої Природи. Також 10 років Європейської резолюції Дикої Природи та 55 років Акту США про Дику Природу (Вілдернес).

В рамках відзначення Днів Дикої Природи заплановано проведення кількох заходів протягом всього року. Першим таким заходом стала організація вернісажу

Дикої Природи в Австрії, яка триватиме з 22 лютого по 22 квітня. На цьому вернісажі також представлені роботи художника-аматора, представника Карпатського біосферного заповідника Руслана Глеба, який в минулому році брав участь в Пленері для митців у дикій природі Синевіру.

Отже, знаковим стало те, що представник найбільшого біосферного заповідника України представив свої роботи у найбільшому біосферному заповіднику Зальцбург-Лунгау в Австрії.

Наступним цікавим масовим міжнародним заходом буде проведення Академічних Днів Дикої Природи Європи, що проходять у біосферному заповіднику Лунгау, Австрія, занесеного до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Академічні Дні Дикої Природи Європи – це триденна конференція про Вілдернес, що проходить з 27-29 травня 2019 року.

Карпатський біосферний заповідник, як партнер Європейського Товариства Дикої Природи та учасник Європейської Мережі Дикої Природи, отримав запрошення взяти участь в конференції та представити інформацію про нашу установу та поділитися досвідом управління територіями дикої природи та враженнями від співпраці в рамках Європейської Мережі Дикої Природи. Ми з нетерпінням чекаємо на всі ці події та заходи та інформуватимемо про них на сторінках наших видань, як друкованих, так і електронних.

Ірина ЙОНАШ, заступник начальника відділу рекреації та сталого розвитку КБЗ.

● АКЦІЇ ПОДАРУЙ БІБЛІОТЕЦІ КНИГУ

14 лютого, з нагоди Міжнародного дня дарування книг, у читальній залі Рахівської ЦРБ відбулася акція «Книги подаровані з любов'ю», яку Карпатський біосферний заповідник активно підтримав.

Вітальним словом захід відкрила директор книгозбірні – Г. Приймак, яка висловила щиро подяку всім, хто не байдужий до бібліотеки, книг і читання. Подаровані видання – гарне поповнення книжкового фонду бібліотеки. Завдяки активності всіх учасників акції, в їх числі й Карпатський біосферний заповідник, бібліотеці було передано чимало хорошої літератури.

Автор цих рядків презентувала для бібліотеки всеукраїнський екологічний науково-популярний журнал «Зелені Карпати» та добірку номерів регіональної екологічної газети «Вісник КБЗ». Активну участь в акції взяла молодіжна команда «ПрофіКемп», а також інші читачі бібліотеки. На згадку про акцію і День Валентина всі учасники акції отримали «валентинки». У рамках події було підготовлено культурну програму «Нам з книгою зустрінуться» та музично-літературну композицію «Коханню всі роки підвладні». Надзвичайно цікавим та інформативним був виступ ведучої заходу, бібліографа Рахівської ЦРБ М. Яворенко, яка процитувала епіграф заходу й провела бесіду «Від книги, до світла, до знань, до життя».

Загалом, організаторам вдалося вміло поєднати відзначення

Міжнародного дня дарування книг та Дня святого Валентина. Позитивне враження на присутніх справили вірші та твори, які емоційно та майстерно продекламували місцевий поет О.П. Калько, бібліотекарі М. Котлан та О. Кокіш-Мельник. А наймолодші учасниці заходу Галинка та Марічка Данюк зачитали вірш та виконали пісню, за що були нагороджені подяками. Бібліотекар читальної зали М. Дьордяк та практикантка Н. Лопатюк провели літературну годину «Душа закохана твоя». Не обійшлося на святі і без перегляду відеосюжетів про Міжнародний день дарування книг та День святого Валентина.

Несподіваним подарунком для присутніх стали музичний виступ І. Мисинчука, директора РБК, керівника групи «Край» та народного оркестру гуцульських народних інструментів, українські пісні та гуцульські коломийки у виконанні В. Грегорчак й В. Кокіша, учасників народного оркестру гуцульських народних інструментів, та ліричні мелодії, які виконав на скрипці В. Тушер.

Завершився захід оглядом книжкових виставок «Гарячі новини», «Книга має ювілей», «28 книг, які варто прочитати до 28 років», які підготували бібліотекарями відділу обслуговування ЦРБ.

Богдана МОСКАЛЮК, кандидат біологічних наук, начальниця редакційно-видавничого відділу наукових та науково-популярних видань.

● ЕКООСВІТНІ ЗАХОДИ

АКЦІЯ «КАРПАТСЬКИЙ СНІГОВИК»

Дедалі більше людей в усьому світі усвідомлює, що зміни клімату становлять чи не найбільшу загрозу планеті. Існує багато свідчень того, що клімат нашої Землі змінюється і це безпосередньо пов'язано із зростанням антропогенних викидів парникових газів усього світу.

Глобальна зміна клімату – одна з найгостріших екологічних проблем сьогодення. Для того щоб привернути увагу учнівської молоді до проблеми глобального потепління, працівниками заповідника щороку проводиться акція «Карпатський сніговик».

У цьогорічній акції взяло участь близько п'ятдесяти учнів із чотирьох шкіл міста. Зимові заходи склалися з двох частин. Спочатку учасники змагалися у зимовій естафеті: біг з перешкодами, перегони із санчатами, влучання сніжками у відерце. Активності і завзятості учнів не було меж. Кожна команда намагалася показати найкращий результат. А далі їм було запропоновано зліпити одного тематичного сніговика. І хоч сніг липівся погано і традиційних сніговиків створити не вдалося, та це не стало перешкодою для наших креативних

та фантазійних учнів. У результаті було створено «Снігову принцесу», «Джека-сніговика», «Сніговика-банщика» та «Сніговика, що провалився у сніг».

Після активних ігор всі команди отримали призи та зігрівалися чаєм із печивом. Хочемо подякувати Миській раді м. Рахова та міському голові В.В. Медвідю за постійну підтримку у проведенні екологічних акцій, та у впровадженні екологічної освіти серед молоді.

Наталія КАЛЬБА, фахівець Музею екології гір КБЗ.

● ВІСТІ З ПНДВ

ЗИМА В УГОЛЬСЬКИХ ПРАЛІСАХ

Зима цього року в Угольській пралісі прийшла саме по календарю – 1 грудня 2018 року. На останньому тижні листопада відчутно знизилась температура повітря. Вночі були заморозки до – 4°C, які проморозили ґрунт і в ніч з 30 листопада на 1 грудня випав перший сніг, який став постійним сніговим покривом осінньо-зимового періоду 2018-2019 років.

Зима виявилася багатосніжною, її можна порівняти лише з зимою 1999-2000 років. Тоді найінтенсивніші опади снігу були в другу половину січня, далі раптом дуже сильно потепліло, пішов дощ, що призвело до сильних сніголамі в пралісах. На одногогектарній моніторинговій площі кв 25/17 Угольського відділення, де проводилися багаторічні спостереження, утворився майже суцільний вітровал.

Цьогоріч перші сильні опади у вигляді снігу розпочалися 21-22 грудня. Сніг падав дрібний, щільний, вологий. За добу випало більше 40 см снігу, який вкрив крони дерев білим килимом. 24 і 25 грудня вологістю повітря зросла, сніг продовжив падати з меншою інтенсивністю, але його вага на кронах дерев вже була така велика, що в першій половині дня розпочали ломитися крони і виважуватися як окремі дерева, так деколи навіть цілими куртинами.

За першу половину січня випала рекордна кількість снігу, загальною товщиною понад 110 см. і надалі інтенсивні опади переважно вологого снігу продовжилися, погода була безвітряна, температура повітря коливалася головним чином від 0° до -2°C, плюс висока вологість повітря, все це сприяло накопиченню снігу на кронах, який набув форму важких ущільнених конгломератів. 24 січня впродовж цілого дня було чути шум падаючих дерев та ламання гілок.

Тетяна РЕГУШ, технік-лаборант ботанічної лабораторії КБЗ, **Василь РЕГУШ**, провідний інженер відділу НДР і міжнародної співпраці КБЗ.

БІОТЕХНІЧНІ ЗАХОДИ СПРЯМОВАНІ НА ПІДТРИМКУ ЛІСОВОЇ ФАУНИ

Згідно плану природоохоронних заходів у Богдан-Петроському ПНДВ щороку заготовлюють кормові віники та сіно для підтримки лісової фауни у зимовий період. Наприкінці липня на початку серпня заготовляють віники, які виготовляються з гілок малини, верби козячої та ліщини. Вони проходять попереднє вимочування у соляному розчині, висушуються у підвішеному, темному місці на горищі, щоб листя не обпадало і не втрачало свої кормові якості.

Минулого року заготовлено близько 300 штук віників та 5 центнерів сіна, які розкладено в годівниці. Загалом у відділенні сім годівниць та стільки ж солонців, в яких зберігається заготовлене сіно. Влітку щороку проходить ремонт годівниць та солонців. У 2018 році централізовано закуплено сіно понад 100 кг, якою щомісячно протягом року поповнюються солонці з метою не допущення міграції фауни.

Цікаво знати, що в Усть-Рогнескулі зафіксована максимальний сніговий покрив 1, 10 м у січні, а урочище Лавка – 1,5 м.

Василь ШЕМОТА, начальник Богдан-Петроського ПНДВ.

Многая, благая літ...

У березні – квітні цьогоріч ювілейні роковини від днів народження урочисто відзначатимуть працівники Карпатського біосферного заповідника:

Микола Андрійович БОДНАРЬ, природоохоронник
Чорногіського ПНДВ (60 р. – 12.03);
Юрій Васильович ДЖУГАН, інспектор з охорони ПЗФ
Широколужанського ПНДВ (50 р. – 09.04);
Юрій Васильович ТИМЧУК, інспектор
з охорони ПЗФ Кевелівського ПНДВ (50 р. – 21.04).

*В честь ювілейного Вашого дня
Для Вас — щонайкращі наші слова:
Бажаєм здоров'я многая літ,
Хай довгим і сонячним буде Ваш вік,
Хай злагода буде, хай буде любов,
Хай тисячу раз повторяться знов
Хороші, святкові і пам'ятні дні,
Хай сонце всміхається Вам у житті.*

Адміністрація заповідника.

● МИНУВШИНА «ВАШКОВА ХАТА» НА МАРМАРОСЬКИХ АЛЬПАХ

Мармароські або Рахівські гори часто називають Мармароськими Альпами. Чому ж «Альпами» – розповіли місцеві жителі. Назву «Альпи» дали ще австрійські колоністи, вихідці з гірських регіонів Альп, що за часів Австрійської імперії були переселені у Східні Карпати для розвитку лісової промисловості в XVII-XVIII ст.

Вперше ці унікальні куточки збереженої природи Мармароського гірського масиву отримали спеціальний природоохоронний статус у 1907 році ще за часів Австро-Угорщини. У 1990 і 1997 роках частини території Мармароського масиву були включені до складу Карпатського біосферного заповідника. У 2007 році букові праліси Мармароського масиву площею 2244 га увійшли до об'єкта Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат...».

Існують перекази, що ще 200-300 років тому про дикі праліси та велику чисельність мисливських тварин на цьому гірському масиві ходили легенди. Тому сюди часто приїжджали поважні титуловані мисливці з усієї Європи. Для них влаштовували полювання, будували лісові будинки, прокладали дороги, лісові стежки «фірштаги чи баронки»...

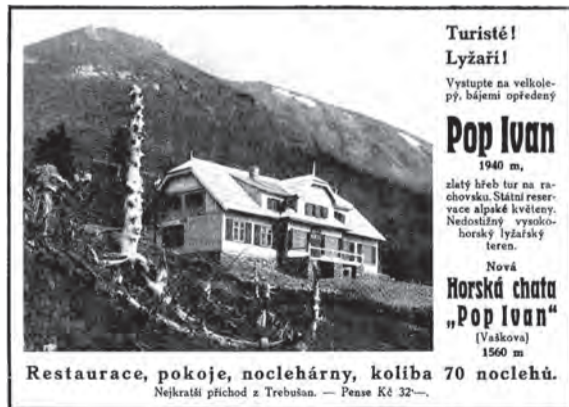
Після розпаду імперії Габсбургів наш край увійшов до складу Чехословаччини. Саме у той час, сто років тому, житель міста Праги Едвард Ваш побудував туристичний притулок під вершиною гори Поп Івана Мармароського на полонині Лисичий. Даний туристичний комплекс знаходився на висоті 1560 м н.р.м. і називався «Вашікова гірська хата Поп Іван». Будівля мала 12 кімнат, кухню, ресторан і чисельні підсобні приміщення. Для відвідувачів готували традиційні страви місцевої кухні. Відомо, що найбільше відвідувачів приймав цей притулок у зимовий період. Для катання на лижах було влаштовано гірськолижний витяг.

У Чехословацькій пресі широко рекламували цей маршрут, завдяки чому приїжджала велика кількість туристів, особливо з міста Прага. Потягом «Ясіня-Прага» вони доїжджали до станції Трибушани-Білий Потік (зараз Ділове). Щоденно потяг зустрічав управляючий туристичного притулку, яким у 30-ті роки ХХ століття був Йовшко Пушкар. Від станції Трибушани до притулку – 18 км по лісовій дорозі вздовж гірської річки Білий потік. Управляючий організовував транспортування кореспонденції, продуктів. Для перевезень відвідувачів часто використовували гужовий транспорт місцевих жителів, які мали добрий заробіток. Особливо часто для поїздок по лісовим дорогам до притулку використовували двоколісний віз. По дорозі відвідувачі зупинялися відпочити біля гірської пасіки, пилюрами для розпилки деревини, яка працювала за допомогою водяного колеса, влаштоване на Білому потоці, рибнику (який у минулому був в урочищі «Галаштів» (Halastov), що від угорської мови означає «рибник»), кляузи (старої загати з водою, за допомогою якої в минулому сплавляли ліс)... У літній період на високогірних полонинах масиву випасали худобу. Є дані, що на полонині Лисичий жителі села Трибушани випасали худобу понад 300 років. Молочні вироби (сири, вурду, бринзю...) доставляли з високогір'я до залізничної станції «Трибушани» і потягом «Ясіня-Прага» відправляли до найбільших міст, де продукти з Карпат високо цінувалися.

Після Другої світової війни край увійшов до складу СРСР. Довгий час вхід на вершини Мармароського масиву був закритий для відвідувачів, оскільки по хребту проходить державний кордон з Румунією. Вашікова хата залишилася без господаря і поступово занепадала, періодично на ночівлю сюди навідувалися вівчарі, поодинокі мисливці, грибники та збирачі яфін. У 60-х роках невідомі влаштували пожежу і спалили будівлю. До сьогодення дня залишилися тільки фрагменти фундаменту.

В сучасний період унікальна збережена природа цього заповідного масиву вабить туристів з усього світу. Розроблені спеціальні промарковані туристичні маршрути. У того, хто хоч раз побував на вершині Мармароських Альп, виникає непереборне бажання відвідати ці унікальні заповідні куточки ще раз.

Микола ВОЛОЩУК,
завідувач ботанічної лабораторії КБЗ.

● ЕКООСВІТА

ВІДЗНАЧИЛИ ВСЕСВІТНІЙ ДЕНЬ ВОДНО-БОЛОТНИХ УГІДЬ

Цього року з нагоди відзначення Всесвітнього дня водно-болотних угідь Секретаріатом Рамсарської конвенції визначено лозунг 2019 року: «Водно-болотні угіддя та зміни клімату», а також запропоновано серію інших важливих лозунгів: «Водно-болотні угіддя – ключ до вирішення проблем, пов'язаних зі змінами клімату. Ми не безсилі у протидії змінам клімату. Водно-болотні угіддя допомагають нам. Годі виснажувати водно-болотні угіддя. Зупинимо втрату водно-болотних угідь». Основною ідеєю цих лозунгів є підкреслення важливості екосистем водно-болотних угідь у протидії змінам клімату, поглинанні вуглецевих сполук, пом'якшенні впливу посух, зменшенні впливу повеней та штормів тощо.

Закарпаття є центральною ланкою, що поєднує Східні та Західні Карпати і теж володіє природними перлинами, що входять до світового переліку ВБУ. Насамперед це озеро Синевир, яке знаходиться під охороною однойменного національного природного парку і вже отримало статус ВБУ міжнародного значення. В рамках виконання вимог Карпатської конвенції, відповідно до пропозицій науковців Державного природознавчого музею НАН України (м. Львів), Інституту екології Карпат НАН України, Львівського національного університету ім. Івана Франка та адміністрації Карпатського біосферного заповідника Кабінетом Міністрів України видано Розпорядження, згідно якого погоджено надання водно-болотним угіддям статусу «водно-болотних угідь міжнародного значення» за-

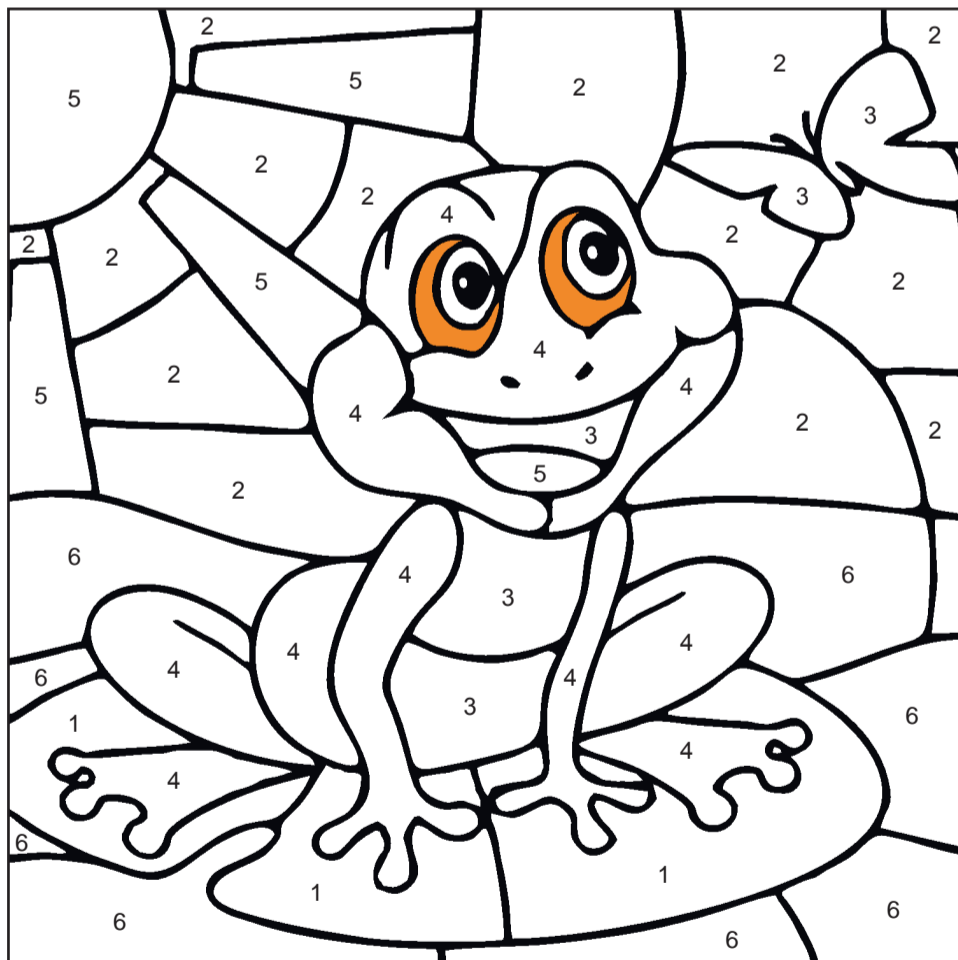
гальною площею понад 2,1 тис. га. Серед них є три водно-болотні угіддя, які розташовані на території Карпатського біосферного заповідника. Це високогірне урочище Бребенескул-Озірний (1 656,91 га), печера Дружба (0,13 га) та Долина нарцисів (256 га), які розташовані в межах Рахівського, Тячівського та Хустського районів Закарпатської області.

Для популяризації водно-болотних угідь Карпатського біосферного заповідника та в рамках відзначення Всесвітнього дня водно-болотних угідь (2 лютого) екоосвітня установа провели ряд цікавих занять в закладах дошкільної освіти м. Рахова (ЗДО №2 і №3) та с. Костилівка. Для вихованців дитячих садочків заздалегідь було підготовлено водне «дзеркало» з гофрованого паперу та об'ємну аплікацію «Білий лебідь». Діти розфарбовували представників тваринного і рослинного світу, згодом потрібно було визначитись, де розмістити свою картинку із зображенням тварини чи рослини – безпосередньо в озері, або поряд із ним. Таким чином, ми вивчали поширення живих організмів в природному середовищі, зокрема, у водному. Прикрасили озеро заростями очерету та лісовими красунями – ялинками, поміж яких сховались бурі ведмідь, олень та інші звірі. У результаті вийшов яскравий колаж – невеличке гірське озеро. Також відгадували тематичний кросворд і загадки про мешканців боліт. Наприкінці заняття діти переглянули відомий мультфільм про «Дюймовочку». Заняття проходили у теплій та веселій атмосфері.

З нагоди Дня водно-болотних угідь відділ екологічної освітньо-виховної роботи Карпатського біосферного заповідника підготував для найменших читачів газети «Вісник КБЗ» розмальовку.

Перед тобою зображення жаби на листі латаття, розділене на частини. Всі деталі картини пронумеровані цифрами від 1 до 6. Тобі необхідно розфарбовувати зображення у відповідності з проставленими цифрами.

1 – темно зелений (листок латаття);	4 – салатний (тулуб жаби);
2 – світло синій (небо);	5 – оранжевий (сонце);
3 – жовтий (метелик, живіт жабки);	6 – темно синій (болото).

Вісник
КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

Контактні телефони: (03132) 2-21-93, 2-29-14.
Електронна пошта: cbr-rakhiv@ukr.net
<http://cbr.nature.org.ua>
Засновник і видавець:
Карпатський біосферний заповідник.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
вул. Красне Плесо, 77,
а/с 8, м. Рахів, 90600,
Закарпатська обл.

РЕДКОЛЕГІЯ:
Федір Гамор (шеф-редактор),
Андріана Леле,
Микола Рибак,
Юрій Беркела,
Богдана Москалюк,
Ярослав Довганич,
Вікторія Бундзяк,
Олег Борик (верстка).

Відповідальність за достовірність фактів несе автор.

Газету віддруковано в ТзОВ «Карпатський акцент»,
вул. Б. Хмельницького, 81б, м. Калуш.

Замовлення № 8581

Тираж – 1300 примірників.

Газета виходить раз на два місяці.

Свідоцтво про державну реєстрацію 3т № 401 від 25.01.2006 року